

Корнаш І.І., Брич В.В.

Підтримка грудного вигодовування як потреба громадського здоров'я

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
м. Ужгород, Україна

Kornash I.I., Brych V.V.

Breastfeeding support as a public health need

Uzhhorod National University, Uzhhorod,
Ukraine

valeria.bruch@uzhnu.edu.ua

Вступ

Перед системою громадського здоров'я стоїть завдання збереження та зміцнення здоров'я населення, захисту представників усіх вікових груп від інфекційних та неінфекційних хвороб, збільшення тривалості життя. Особливої уваги потребує сфера охорони здоров'я новонароджених дітей та дітей раннього віку, складовою якої є і організація правильного харчування. Грудне вигодовування визнають золотим стандартом для здорового росту та розвитку немовлят саме завдяки поживним, імунологічним та психологічним перевагам цього процесу [1]. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) та ЮНІСЕФ чітко визначили рекомендації щодо забезпечення грудного вигодовування: початок протягом першої години після народження дитини; виключно грудне вигодовування без будь-якої іншої їжі та рідини, зокрема і води, протягом перших шести місяців життя; введення прикорму з шестимісячного віку; продовження грудного вигодовування до двох років або навіть довше [2].

Кожна дитина має право на найвищий досяжний рівень здоров'я, а грудне вигодовування є важливою умовою реалізації цього, але за умови дотримання права матері ухвалювати зважене рішення щодо годування своєї дитини, беручи за основу вичерпну вільну від комерційного впливу достовірну інформацію [2, 3]. Проте реалізація вказаного потребує не тільки високого рівня інформованості матерів, а й створення широкого спектру умов для всебічної підтримки практики грудного вигодовування в різних сферах життя, що ставить перед державою та системою громадського здоров'я завдання розробки та ефективного впровадження сучасних, доказових та ефективних інтервенцій у цьому напрямку.

В Україні різні аспекти грудного вигодовування розглядають і як комплекс факторів у досягненні Цілей сталого розвитку та обґрунтуванні напрямів удосконалення державної політики підтримки грудного вигодовування, розкриваючи водночас складові національної політики з питань підвищення рівня грудного

вигодовування [4]. Останнім часом важливість грудного вигодовування в Україні розглядають і в контексті надзвичайних ситуацій та воєнного стану [5, 6].

Мета дослідження: проаналізувати науково-методичні джерела щодо грудного вигодовування, його користі для здоров'я дитини та матері, основних проблем забезпечення.

Об'єкт та методи дослідження

Для реалізації дослідження використовувалися бібліосемантичний метод і метод системного аналізу. Матеріалами стали результати досліджень та методичні напрацювання з питань грудного вигодовування.

Результати дослідження та їх обговорення

Значення грудного вигодовування для громадського здоров'я визначається його впливом на здоров'я і захворюваність не тільки дітей, а й матерів. Наукові роботи, присвячені здоров'ю немовлят, переважно фокусуються на аналізі різноманітних аспектів, що можуть як сприяти, так і шкодити здоров'ю малюків. У контексті глобальних проблем громадського здоров'я особливу увагу приділяють недоїданню в ранньому дитинстві, вважаючи грудне вигодовування критично важливим елементом у дослідженні причин дитячої смертності та захворювань [1].

Відомо, що грудне вигодовування має безліч позитивних наслідків для здоров'я дитини протягом усього майбутнього життя [7]. Діти з досвідом такого харчування міцніші, рідше хворіють, швидше одужують [8]. Це зумовлено наявністю у грудному молоці унікальних імунологічних та протизапальних компонентів, які захищають дитину від різних захворювань, зокрема і від інфекцій [8], що особливо важливо для збереження здоров'я дітей окремих країн. Так, за даними досліджень у країнах з низьким рівнем доходу, грудне вигодовування протягом перших шести місяців життя знижує смертність від інфекцій на 88%, порівняно з дітьми, які ніколи не отримували грудне молоко [8]. Слід відмітити, що серед дітей з виключно грудним вигодовуванням до шести місяців на 56% менше випадків діареї порівняно

з дітьми, які харчуються штучними молочними сумішами [10]. Підтримка грудного вигодовування впливає і на поширеність респіраторних захворювань у дітей. Проспективне когортне дослідження, проведене в Індії, підтвердило, що немовлята віком до шести місяців, які були на виключно грудному вигодовуванні, мали на 74% менше шансів захворіти на гострі респіраторні інфекції порівняно з тими, кого вигодовували інакше [11].

Слід відмітити, що грудне вигодовування пов'язане з нижчим ризиком не тільки інфекційних захворювань у перший рік життя, а й деяких неінфекційних захворювань у дорослому віці. Зокрема, результати досліджень вказують на меншу ймовірність розвитку цукрового діабету другого типу та ожиріння у дорослих людей, які в дитинстві перебували на грудному вигодовуванні [12, 13].

Особливої уваги заслуговують докази впливу грудного вигодовування на інтелект у зрілому віці, рівень освіти та здатність заробляти як на індивідуальному, так і на суспільному рівні [14]. Проте все ж аналіз публікацій 2012-2022 років, проведений С. McGowan та R. Bland, демонструє, що грудне вигодовування має не дуже значний позитивний вплив на IQ у пізньому дитинстві, і вказує на необхідність подальших досліджень [15].

Важливим аспектом грудного вигодовування для громадського здоров'я є його користь і для материнського здоров'я, оскільки така практика зменшує ризик розвитку в жінок, які годували грудним молоком, раку молочної залози та яєчників, гіпертонії, серцево-судинних захворювань і діабету [16-20]. Більш тривалий період грудного вигодовування, особливо після 12 місяців, знижує ризик розвитку раку молочної залози та яєчників [16, 19-20]. Існує також складний зв'язок між грудним вигодовуванням і психічним здоров'ям матері: загалом відмічають покращення психічного здоров'я, проте розбіжності між очікуваннями та реальним досвідом грудного вигодовування можуть призвести і до його погіршення [21]. Такі дані демонструють важливість грудного вигодовування як засобу профілактики поширених серед жінок хронічних неінфекційних захворювань, проте реалізація потребує не тільки збільшення інформування матерів про підготовку та процес лактації ще під час вагітності, а й всебічного постійного консультування та психологічної підтримки після народження дитини.

Важливою умовою забезпечення підтримки грудного вигодовування є дотримання всіх рекомендацій ВООЗ, зокрема і щодо прикладання до грудей протягом першої години після народження. Тим більше, що час початку грудного вигодовування впливає і на неонатальну смертність. Emily R. Smith зі співавторами, ґрунтуючись на дослідженнях, що охопили понад 130 тисяч немовлят, зробили висновки про зростання ризику неонатальної смертності у тих немовлят, які почали годування протягом 2-24 годин після народження порівняно з тими, хто був прикладений до грудей в першу годину [22]. Чинниками, що перешкоджають ранньому початку

грудного вигодовування, часто стають культурні переконання, недостатня інформованість щодо важливості ранньої лактації та хвороби матері або немовляти [23]. Але в цьому випадку ключовим може стати не тільки достатня інформованість матері, а й створення умов у закладах охорони здоров'я, де проходять пологи.

Для досягнення найкращих результатів грудного вигодовування рекомендується його тривалість щонайменше перші шість місяців, а краще до дворічного віку чи довше. Статистичні дані щодо практики та тривалості грудного вигодовування значно варіюються залежно від країни та регіону. Серед жінок із найбідніших країн світу практика грудного вигодовування дітей у віці одного та двох років є більш поширеною, ніж серед жінок з найбагатших країн [23]. Відповідно до аналізу, що охопив 81 країну з низьким і середнім рівнем доходу за двадцятирічний період, було виявлено позитивну тенденцію до продовження грудного вигодовування серед жінок з вищою освітою [24]. Проте тривалість грудного вигодовування переважно більш коротка в країнах з високим рівнем доходу, ніж у країнах з бідними ресурсами [25].

У своїх публікаціях А.М. Prentice зазначає, що поширеність грудного вигодовування значно варіюється залежно від рівня доходів країн та географічних регіонів, демонструє глобальний контраст у практиках грудного вигодовування, де культурні, соціальні та економічні фактори відіграють важливу роль. Близько 50% дітей в найбідніших країнах отримують виключно грудне вигодовування протягом перших шести місяців життя, але цей показник знижується зі збільшенням рівня доходу країни, що свідчить про меншу поширеність цієї практики у багатших країнах [26]. Автор вказує на те, що стандартизовані індикатори та протоколи для оцінки поширеності грудного вигодовування є критично важливими для забезпечення значущих порівнянь між країнами. Ці дані підкреслюють значення грудного вигодовування як важливої складової дитячого харчування, що сприяє поліпшенню здоров'я та виживання дітей, особливо в умовах обмежених ресурсів. Така інформація може слугувати основою для розробки політик і програм, спрямованих на підвищення поширеності грудного вигодовування та подолання наявних бар'єрів на шляху до його реалізації.

Основними перешкодами до підтримки грудного вигодовування, які можуть значно впливати на рішення, бажання та здатність матері його продовжувати, є такі: вплив соціальних мереж і масовий маркетинг заміників грудного молока, відсутність умов для годування грудьми на робочому місці, короткий термін відпустки по материнству, наявність коректної інформації щодо лактації. Загалом, подолання цих бар'єрів та покращення систем підтримки на рівні суспільства та сім'ї є важливими для сприяння та підтримки практик грудного вигодовування. Підвищення кваліфікації медичних працівників щодо підтримки грудного вигодовування, надання достовірної інформації про його переваги та допомога у вирішенні проблем, з якими

можуть зіткнутися матері, може значно покращити рівні підтримки грудного вигодовування [27].

Перспективи подальших досліджень полягають у більш детальному вивченні ймовірних перешкод підтримки грудного вигодовування та розробці нових ефективних інтервенцій з метою інформування матерів та членів їхніх родин щодо правильних підходів у харчуванні дітей грудного та раннього віку.

Висновки

Грудне вигодовування має значний вплив на здоров'я новонароджених та матерів, поширеність

інфекційних та інфекційних захворювань у дитячому та дорослому віці, зменшуючи тягар для системи охорони здоров'я. Підтримка правильного харчування новонароджених дітей та дітей раннього віку вимагає дотримання рекомендацій ВООЗ, а відповідно – й посилення інформування матерів і членів їх сімей щодо цього питання, створення умов для реалізації грудного вигодовування в закладах охорони здоров'я, на робочих місцях та загалом у громадах. Отже, забезпечення підтримки грудного вигодовування є важливою потребою держави – зокрема, системи збереження громадського здоров'я – та потребує розробки заходів для свого зміцнення.

Література

1. Muktamath VU, Hegde PR., Koneru R, Lakkashetti R. Breastfeeding Practices and Infant Development Outcomes [Internet]. *Infant Nutrition and Feeding*. IntechOpen; 2023. DOI:10.5772/intechopen.111867.
2. Implementation guidance: protecting, promoting and supporting breastfeeding in facilities providing maternity and newborn services: the revised baby-friendly hospital initiative. World Health Organization, 2018. Available from: <https://www.who.int/publications/i/item/9789241513807>.
3. Joint statement by the UN Special Rapporteurs on the Right to Food, Right to Health, the Working Group on Discrimination against Women in law and in practice, and the Committee on the Rights of the Child in support of increased efforts to promote, support and protect breast-feeding. Geneva: United Nations Human Rights Office of the High Commissioner; 2016. Available from: <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=20871>.
4. Малачинська МЙ. Роль державної політики в підтримці грудного вигодовування як фактору досягнення цілей сталого розвитку. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2023;2(37):43-48. DOI: 10.32782/2310-9653-2023-2.5.
5. Назаренко ІС, Громова ТВ, Коваленко ПП. Імунологічні аспекти вигодовування немовлят та дітей раннього віку в надзвичайних ситуаціях. *SworldJournal*. 2023;17(1):31-37. DOI:10.30888/2663-5712.2022-17-01-008.
6. Мельничук ЛВ, Вострікова ІС. Вигодовування немовлят – стратегія збереження здоров'я дітей. *Sworld Journal*. 2023;19(1):124-129. DOI:10.30888/2663-5712.2023-19-01-046.
7. Binns C, Lee M, Low WY. The Long-Term Public Health Benefits of Breastfeeding. *Asia-Pacific Journal of Public Health*. 2016;28(1):7-14. DOI: 10.1177/1010539515624964.
8. Кісельова ММ., Мошчук ОС., Григоренко ЛВ., Шлемкевич ОЛ. Грудне вигодовування дітей – «золотий стандарт», давній досвід і нові науково доведені переваги. *Неонатологія, хірургія та перинатальна медицина*. 2022; XII, 2(44):53-58. DOI :10.24061/2413-4260.XII.2.44.2022.10
9. Turin CG, Ochoa TJ. The Role of Maternal Breast Milk in Preventing Infantile Diarrhea in the Developing World. *Current Tropical Medicine Reports*. 2014;1(2):97-105. DOI:10.1007/s40475-014-0015-x.
10. Lamberti LM, Fischer Walker CL, Noiman A, Victora C, Black RE. Breastfeeding and the risk for diarrhea morbidity and mortality. *BMC Public Health*. 2011;11 Suppl 3(Suppl 3):S15. DOI:10.1186/1471-2458-11-S3-S15.
11. Kuriakose S, Kaimal RS, Cherian V, Peter P. Comparison of incidence of acute respiratory infection in exclusively breastfed infants and not exclusively breastfed infants from 61 to 180 days of age: A prospective cohort study. *Journal of Family Medicine and Primary Care*. 2020;9(6):2823-2829. DOI: 10.4103/jfmpc.jfmpc_198_20.
12. Horta BL, Loret de Mola C, Victora CG. Long-term consequences of breastfeeding on cholesterol, obesity, systolic blood pressure and type 2 diabetes: a systematic review and meta-analysis. *Acta Paediatrica*. 2015;104(467):30-7. DOI: 10.1111/apa.13133.
13. Kelishadi R, Farajian S. The protective effects of breastfeeding on chronic non-communicable diseases in adulthood: A review of evidence. *Advanced Biomedical Research*. 2014;3:3. DOI:10.4103/2277-9175.124629.
14. Victora CG, Horta BL, Loret de Mola C, Quevedo L, Pinheiro RT, Gigante DP, Gonçalves H, Barros FC. Association between breastfeeding and intelligence, educational attainment, and income at 30 years of age: a prospective birth cohort study from Brazil. *Lancet Global Health*. 2015;3(4):e199-205. DOI: 10.1016/S2214-109X(15)70002-1.
15. McGowan C, Bland R. The Benefits of Breastfeeding on Child Intelligence, Behavior, and Executive Function: A Review of Recent Evidence. *Breastfeeding Medicine*. 2023 Mar;18(3):172-187. DOI: 10.1089/bfm.2022.0192.
16. Chowdhury R, Sinha B, Sankar MJ, et al. Breastfeeding and maternal health outcomes: a systematic review and meta-analysis. *Acta Paediatrica*. 2015;104:96-113. DOI: 10.1111/APA.13102.
17. Horta BL, Loret de Mola C, Victora CG. Long-term consequences of breastfeeding on cholesterol, obesity, systolic blood pressure and type 2 diabetes: a systematic review and meta-analysis. *Acta Paediatrica*. 2015;104:30-37. DOI: 10.1111/APA.13133.
18. Rajaei S, Rigdon J, Crowe S, Tremmel J, Tsai S, Assimes TL. Breastfeeding duration and the risk of coronary artery disease. *Journal of Womens Health (Larchmont)*. 2019;28:30-36. DOI: 10.1089/JWH.2018.6970.
19. Unar-Munguía M, Torres-Mejía G, Colchero MA, González de Cosío T. Breastfeeding Mode and Risk of Breast Cancer: A Dose-Response Meta-Analysis. *Journal of Human Lactation*. 2017;33(2):422-434. DOI: 10.1177/0890334416683676.
20. Stordal B. Breastfeeding reduces the risk of breast cancer: A call for action in high-income countries with low rates of breastfeeding. *Cancer Medicine*. 2023;12(4):4616-4625. DOI: 10.1002/cam4.5288.

21. Yuen M, Hall OJ, Masters GA, Nephew BC, Carr C, Leung K, Griffen A, McIntyre L, Byatt N, Moore Simas TA. The Effects of Breastfeeding on Maternal Mental Health: A Systematic Review. *Journal of Womens Health (Larchmont)*. 2022;31(6):787-807. DOI: 10.1089/jwh.2021.0504.
22. Smith ER, Hurt L, Chowdhury R, Sinha B, Fawzi W, Edmond KM; Neovita Study Group. Delayed breastfeeding initiation and infant survival: A systematic review and meta-analysis. *PLoS One*. 2017;12(7):e0180722. DOI: 10.1371/journal.pone.0180722.
23. UNICEF. Infant and young child feeding – UNICEF DATA. 2020. Available at: <https://data.unicef.org/topic/nutrition/infant-and-young-child-feeding/>.
24. Neves PAR, Barros AJD, Gatica-Domínguez G, Vaz JS, Baker P, Lutter CK. Maternal education and equity in breastfeeding: trends and patterns in 81 low- and middle-income countries between 2000 and 2019. *International Journal for Equity in Health*. 2021;20(1):20. DOI: 10.1186/s12939-020-01357-3.
25. Victora CG, Bahl R, Barros AJ, França GV, Horton S, Krasevec J, Murch S, Sankar MJ, Walker N, Rollins NC; Lancet Breastfeeding Series Group. Breastfeeding in the 21st century: epidemiology, mechanisms, and lifelong effect. *Lancet*. 2016;387(10017):475-90. DOI: 10.1016/S0140-6736(15)01024-7.
26. Prentice AM. Breastfeeding in the Modern World. *Annals of Nutrition and Metabolism*. 2022;78 Suppl 2:29-38. DOI: 10.1159/000524354.
27. North K, Gao M, Allen G, Lee AC. Breastfeeding in a Global Context: Epidemiology, Impact, and Future Directions. *Clinical Therapeutics*. 2022;44(2):228-244. DOI: 10.1016/j.clinthera.2021.11.017.

References

1. Muktamath VU, Hegde PR., Koneru R, Lakkashetti R. Breastfeeding Practices and Infant Development Outcomes [Internet]. *Infant Nutrition and Feeding*. IntechOpen; 2023. DOI:10.5772/intechopen.111867.
2. Implementation guidance: protecting, promoting and supporting breastfeeding in facilities providing maternity and newborn services: the revised baby-friendly hospital initiative. World Health Organization, 2018. Available from: <https://www.who.int/publications/i/item/9789241513807>.
3. Joint statement by the UN Special Rapporteurs on the Right to Food, Right to Health, the Working Group on Discrimination against Women in law and in practice, and the Committee on the Rights of the Child in support of increased efforts to promote, support and protect breast-feeding. Geneva: United Nations Human Rights Office of the High Commissioner; 2016. Available from: <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=20871>
4. Malachynska MY. The role of state policy in supporting breast feeding as a factor of achieving the Sustainable Development Goals. *Publichne upravlinnia ta mytne administruvannia*. 2023;2(37):43-48. DOI: 10.32782/2310-9653-2023-2.5. (in Ukrainian)
5. Nazarenko I.S., Hromova TV, Kovalenko PG. Immunological aspects of infants and young child feeding in emergency situations. *SworldJournal*. 2023;17(1):31-37. DOI:10.30888/2663-5712.2022-17-01-008. (in Ukrainian)
6. Melnychuk LV, Vostrikova IS. Infant feeding – a strategy for preserving children's health. *SworldJournal*. 2023;19(1):124-129. DOI:10.30888/2663-5712.2023-19-01-046. (in Ukrainian)
7. Binns C, Lee M, Low WY. The Long-Term Public Health Benefits of Breastfeeding. *Asia-Pacific Journal of Public Health*. 2016;28(1):7-14. DOI: 10.1177/1010539515624964.
8. Kiselova MM, Moshtuk OS, Grygorenko LV, Shlemkevych OL. Breastfeeding is the – "gold standard" old experience and new scientifically proven benefits. *Neonatology, surgery and perinatal medicine*. 2022; XII, 2(44):53-58. DOI: 10.24061/2413-4260. XII.2.44.2022.10. (in Ukrainian)
9. Turin CG, Ochoa TJ. The Role of Maternal Breast Milk in Preventing Infantile Diarrhea in the Developing World. *Current Tropical Medicine Reports*. 2014;1(2):97-105. DOI: 10.1007/s40475-014-0015-x.
10. Lamberti LM, Fischer Walker CL, Noiman A, Victora C, Black RE. Breastfeeding and the risk for diarrhea morbidity and mortality. *BMC Public Health*. 2011;11 Suppl 3(Suppl 3):S15. DOI: 10.1186/1471-2458-11-S3-S15.
11. Kuriakose S, Kaimal RS, Cherian V, Peter P. Comparison of incidence of acute respiratory infection in exclusively breastfed infants and not exclusively breastfed infants from 61 to 180 days of age: A prospective cohort study. *Journal of Family Medicine and Primary Care*. 2020;9(6):2823-2829. DOI: 10.4103/jfmpc.jfmpc_198_20.
12. Horta BL, Loret de Mola C, Victora CG. Long-term consequences of breastfeeding on cholesterol, obesity, systolic blood pressure and type 2 diabetes: a systematic review and meta-analysis. *Acta Paediatrica*. 2015;104(467):30-7. DOI: 10.1111/apa.13133.
13. Kelishadi R, Farajian S. The protective effects of breastfeeding on chronic non-communicable diseases in adulthood: A review of evidence. *Advanced Biomedical Research*. 2014;3:3. DOI: 10.4103/2277-9175.124629.
14. Victora CG, Horta BL, Loret de Mola C, Quevedo L, Pinheiro RT, Gigante DP, Gonçalves H, Barros FC. Association between breastfeeding and intelligence, educational attainment, and income at 30 years of age: a prospective birth cohort study from Brazil. *Lancet Global Health*. 2015;3(4):e199-205. DOI: 10.1016/S2214-109X(15)70002-1.
15. McGowan C, Bland R. The Benefits of Breastfeeding on Child Intelligence, Behavior, and Executive Function: A Review of Recent Evidence. *Breastfeeding Medicine*. 2023 Mar;18(3):172-187. DOI: 10.1089/bfm.2022.0192.
16. Chowdhury R, Sinha B, Sankar MJ, et al. Breastfeeding and maternal health outcomes: a systematic review and meta-analysis. *Acta Paediatrica*. 2015;104:96-113. DOI: 10.1111/APA.13102.
17. Horta BL, Loret de Mola C, Victora CG. Long-term consequences of breastfeeding on cholesterol, obesity, systolic blood pressure and type 2 diabetes: a systematic review and meta-analysis. *Acta Paediatrica*. 2015;104:30-37. DOI: 10.1111/APA.13133.
18. Rajaei S, Rigdon J, Crowe S, Tremmel J, Tsai S, Assimes TL. Breastfeeding duration and the risk of coronary artery disease. *Journal of Womens Health (Larchmont)*. 2019;28:30-36. DOI: 10.1089/JWH.2018.6970.
19. Unar-Munguía M, Torres-Mejía G, Colchero MA, González de Cosío T. Breastfeeding Mode and Risk of Breast Cancer: A Dose-Response Meta-Analysis. *Journal of Human Lactation*. 2017;33(2):422-434. DOI: 10.1177/0890334416683676.

20. Stordal B. Breastfeeding reduces the risk of breast cancer: A call for action in high-income countries with low rates of breastfeeding. *Cancer Medicine*. 2023;12(4):4616-4625. DOI: 10.1002/cam4.5288.
21. Yuen M, Hall OJ, Masters GA, Nephew BC, Carr C, Leung K, Griffen A, McIntyre L, Byatt N, Moore Simas TA. The Effects of Breastfeeding on Maternal Mental Health: A Systematic Review. *Journal of Womens Health (Larchmont)*. 2022;31(6):787-807. DOI: 10.1089/jwh.2021.0504.
22. Smith ER, Hurt L, Chowdhury R, Sinha B, Fawzi W, Edmond KM; Neovita Study Group. Delayed breastfeeding initiation and infant survival: A systematic review and meta-analysis. *PLoS One*. 2017;12(7):e0180722. DOI: 10.1371/journal.pone.0180722.
23. UNICEF. Infant and young child feeding – UNICEF DATA. 2020. Available at: <https://data.unicef.org/topic/nutrition/infant-and-young-child-feeding/>.
24. Neves PAR, Barros AJD, Gatica-Domínguez G, Vaz JS, Baker P, Lutter CK. Maternal education and equity in breastfeeding: trends and patterns in 81 low- and middle-income countries between 2000 and 2019. *International Journal for Equity in Health*. 2021;20(1):20. DOI: 10.1186/s12939-020-01357-3.
25. Victora CG, Bahl R, Barros AJ, França GV, Horton S, Krasevec J, Murch S, Sankar MJ, Walker N, Rollins NC; Lancet Breastfeeding Series Group. Breastfeeding in the 21st century: epidemiology, mechanisms, and lifelong effect. *Lancet*. 2016;387(10017):475-90. DOI: 10.1016/S0140-6736(15)01024-7.
26. Prentice AM. Breastfeeding in the Modern World. *Annals of Nutrition and Metabolism*. 2022;78 Suppl 2:29-38. DOI: 10.1159/000524354.
27. North K, Gao M, Allen G, Lee AC. Breastfeeding in a Global Context: Epidemiology, Impact, and Future Directions. *Clinical Therapeutics*. 2022;44(2):228-244. DOI: 10.1016/j.clinthera.2021.11.017.

Мета дослідження: проаналізувати науково-методичні джерела щодо грудного вигодовування, його користі для здоров'я дитини та матері, основних проблем забезпечення.

Матеріали та методи дослідження. Для реалізації дослідження використовувалися бібліосемантичний метод і метод системного аналізу. Матеріалами стали результати досліджень та методичні напрацювання з питань грудного вигодовування.

Результати. Грудне вигодовування має значний вплив на здоров'я дітей, зменшує поширеність інфекційних та інфекційних захворювань у дитячому та дорослому віці. Практика грудного вигодовування зменшує ризик розвитку в жінок, які годували грудним молоком, раку молочної залози та яєчників, гіпертонії, серцево-судинних захворювань і діабету. Вплив грудного вигодовування на здоров'я дітей і матерів залежить від початку прикладання до грудей, тривалості вигодовування, дотримання всіх рекомендацій.

Висновки. Підтримка правильного харчування новонароджених дітей та дітей раннього віку вимагає посилення інформування матерів і членів їх сімей, створення умов для реалізації грудного вигодовування в закладах охорони здоров'я, на робочих місцях та загалом у громадах. Забезпечення підтримки грудного вигодовування є важливою потребою держави та системи громадського здоров'я, потребує розробки заходів для свого зміцнення.

Ключові слова: грудне молоко, грудне вигодовування, профілактика, охорона здоров'я, харчування дітей.

The aim of this study is to review the scientific and methodological sources on breastfeeding, its benefits for infant and maternal health, and the main challenges to breastfeeding support.

Study materials and methods. The study was conducted using the bibliosemantic method and systematic analysis, based on previous research and methodological developments on breastfeeding.

Results. The results of the study show that breastfeeding has a significant impact on children's health, reducing the prevalence of infectious and communicable diseases in childhood and adulthood. There is also a reduction in the risk of breast and ovarian cancer, high blood pressure, cardiovascular disease and diabetes in women who have breastfed. The effects of breastfeeding on child and maternal health depend on the initiation and duration of breastfeeding and on adherence to recommendations.

Conclusions. To promote good nutrition for newborns and young children, information for mothers and their families needs to be strengthened. This can be achieved by creating conditions for breastfeeding in health facilities, workplaces and communities in general. Support for breastfeeding is an important need of the state and the public health system, which requires the development of policies to strengthen it.

Keywords: breast milk, breastfeeding, disease prevention, health care, infant feeding

Конфлікт інтересів: відсутній.

Conflict of interest: absent.

Відомості про авторів:

Корнаш Іванна Іванівна – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньо-науковою програмою «Громадське здоров'я», ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; вул. Митна, 29, м. Ужгород, Україна, 88000.

kornash.ivanna@student.uzhnu.edu.ua, ORCID ID 0009-0008-6373-370X

Брич Валерія Володимирівна – д. мед. н., доцент, професор кафедри наук про здоров'я, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; вул. Митна, 29, м. Ужгород, Україна, 88000.

valeria.bruch@uzhnu.edu.ua, ORCID ID 0000-0003-3741-6002.

Стаття надійшла до редакції 29.01.2024

Дата першого рішення 02.02.2024

Стаття подана до друку 01.03.2024